

КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ СТАНОВЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЗРАЗКА

Дульська

Оксана Володимирівна

здобувач Київського національного
університету культури і мистецтв

Дульская

Оксана Владимировна

соискатель Киевского
национального университета
культуры и искусств

Oksana Dulcka

candidate of Kyiv National University
of Culture and Arts

***Анотація.** Мета роботи: узагальнити процес трансформації національно-європейського стандарту від античної моделі до сучасної системи знань. Методологія дослідження спирається на культурологічний, герменевтичний, аналітичний методи, що дало змогу з'ясувати особливості формування та розвитку національної моделі вищої освіти на засадах спільної європейської спадщини. Наукова новизна дослідження полягає в тому, що обрана тема є першим культурологічним узагальненим дослідженням становлення вищої національної освіти за європейським зразком, відродженням сучасною Болонською системою вищої школи. Висновки зроблені на основі доробку філософських, педагогічних, історичних галузей наук, що в комплексі склали культурологічний напрям дослідження проблеми ремінісценції європейської науково-освітньої спадщини, яка на тисячоліття стала фундаментом гуманітарно-природничих знань вищої освіти європейського та національного зразка. Вона є універсальним знаряддям для формування вітчизняної наукової еліти в усіх галузях знань як історії, так і сучасності.*

***Ключові слова:** аристотелізм, громадянський, етико-філологічний, етико-антропологічний гуманізм, грецько-візантійська модель, елінофіліство.*

***Актуальність.** обраної теми визначена євроінтеграцією України та пов'язаними з нею самоідентифікаційними процесами й збереженням культурних надбань України, у т. ч. у галузі національної вищої освіти, становлення якої самобутньо відбулося історично ще в середньовічний період, як і розбудова гуманітарної освіти Європи.*

Як свідчить проведений аналіз сучасної історіографії, проблема ремінісценції національної освіти за європейським стандартом не була об'єктом окремого наукового культурологічного дослідження. Проте в межах фундаментальних заявлених наукових праць з позицій педагогічного досвіту, філософського світогляду, історичної практики висвітлювалася суто з вузькопрофільного аналізу ролі й значення збереженої системи знань європейського зразка. Серед найважливіших варто згадати дослідження вітчизняних науковців, таких як канд. філос. наук, доц. М. Бобак [1], М. Дойчик [4], Г. Антонюк [9], І. Мозгова [12], М. Симчич [14], Л. Черник [16]; канд. пед. наук, доц. О. Велемєць [2], О. Гапченко [3], Т. Дороніна

[5], С. Кваша [10]; д-ри іст. наук, доц. Л. Посохова [13], Н. Яковенко [17]; канд. іст. наук В. Яремченко [18], З. Хижняк [15]; канд. культурології А. Мірошніченко [11] та ін.

Метою статті є системний аналіз еволюції європейської вищої освіти на засадах античного екзистенціалізму, що трансформувався у стандарт національної вищої освіти європейського зразка.

Вклад основного матеріалу. Сучасне реформування національної освіти за європейським зразком Болонської системи знань тісно пов'язане з ремінісценцією гуманітарно-природничих дисциплін, закладених афінською моделлю навчання. Протягом тисячоліть античний зразок вищої освіти зберіг цю традицію, трансформуючись від загальноосвітніх шкіл до вищої професійної, зберігаючи фундаментальну базу гуманітарних дисциплін, що складає й нині високий інтелект та зразок моральності всієї національної освіти. Історичні етапи трансформації античної освітньої традиції в європейську автор статті розкриває в публікаціях [6], [7], [8]. Європейський стандарт на теренах національної освіти "...впроваджувався ще за часів Київської Русі на основі грецько-візантійського варіанту освіти «вільних мистецтв»..." [18, 266], що супроводжувався й у період культурно-національного піднесення України XVI–XVII ст. Середньовічна модель освіти зберегла античну традицію, доповнивши дисциплінами теологічно-схоластичного зразка вчень Отців церкви, що впроваджувався в курс богословських наук.

Історична ремінісценція античного світогляду в супроводі середньовічної схоластики з елементами наукової методології через спостереження й експеримент у епоху Відродження формує науково-пізнавальне знання нового світогляду. Цей сформований стандарт європейського зразка науковості ширився на теренах України, де сформувався ареол національної освіти європейського зразка на рівні братських шкіл, колегіумів, академій, університетів, що в основі освіти зберегли європейську традицію.

Про впровадження грецько-візантійського та західноєвропейського зразків освіти в національну говориться в праці С. Кваші [10], де тодішню освіту він поділив на два періоди: "домогілянський", що характеризувався, на його думку, перевагою грецького впливу; другий — "могилянський", де переважав західно-латинський вплив, що "проявився в запозиченні кращих зразків освітнього до-

свіду в організації навчальних закладів, у ставленні до світської науки і спричинив створення власних вітчизняних педагогічних систем, де впроваджувалися тогочасні наукові досягнення" [10, 10]. Луцька братська школа, на його погляд, сприяла підготовці наукових кадрів та вчителів, які були представниками української культури та еліти зі знаннями мов, таких як грецька, слов'янська, латинська, українська (руська), польська та ін.; риторики, діалектики, математики, геометрії, астрономії, музики, поезики, історії, філософії, богослов'я.

Про західноукраїнський регіон європейської освіченості говориться в праці О. Велемець [2], де цей процес успішно втілювався в братських школах Львова, Рогатина, Перемишля, Комарно, Галича, Дубецька, Луцька, Кам'янець-Подільського, Немирова, Кременця й інших містах. Національною особливістю братських шкіл, на думку автора, були принципи "народного самотнього навчання та виховання, гуманізму та демократизму, що відображалось у вивченні дисциплін "...простонародна українська та церковно-слов'янська мови..." [2, 9].

Національними подвижниками прогресивного західноєвропейського впливу були Костянтин Острозький, Мелетій Смотрицький, Кирило Ставровський, брати Стефан та Лаврентій Зизанії, Петро Могила, Іпатій Потій та інші. Найбільшою їх заслугою, на думку доцента М. Бобак, було "...критичне мислення, уміння орієнтуватися в обставинах життя, у потребах земної людини; поряд із духовним спасінням, думки про майбутнє свого народу, як суб'єкта історії, про усвідомлення ним своєї самотності й неповторності, а отже, і про майбутнє суверенної України..." [1, 8], що відобразилося у загальній національній культурній спадщині. Консервативний грецько-візантійський зразок національної освіти й виховання утверджували Іван Вишенський, Йов Княгиницький, Йов Почаївський, Ісайя Копинський, Віталій з Дубна та ін., що зосередилися на духовному вдосконаленні й молитві, де покладалася вся надія на божественну мудрість і ласку. На цих двох течіях засновуються "ідеї громадянського гуманізму в українській духовній культурі XVI–XVII ст." [1, 8], що в комплексі заклали підвалини вітчизняного гуманістичного світогляду та європейського знання.

Про ідеї європейського гуманізму на українському ґрунті у XVI–XVII ст. та входження національної культури в загальноєвропейський культурно-

освітній процес говориться в авторефераті О. Гапченко [3]. Заявлений період вона характеризує утвердженням ранньогуманістичних ідей, поширенням “етико-філологічного або громадянського гуманізму...” з елементами “...домінування православної... духовності” [3, 8]. Виникає ідея в освіті формування гармонійної людини, що поєднує в собі яскраві індивідуальні якості, високі патріотичні почуття, громадянську свідомість, що стимулювало пробудження ідеалів громадянського служіння й патріотизму, формуванню нових типів навчальних закладів, таких як Острозька греко-слов’яно-латинська, Замойська академії, Київський колегіум, протестантські й братські школи.

Про національні школи, що сформувались на рубежі греко-слов’янської культури й латинської Європи, пише в монографії Г. Антонюк [9]. Українська освітня традиція, на думку автора, “завдячує” католицьким школам зростанням кількості студентів-українців у університетах західної Європи, а “...латинська наука стала платформою для реформи кириличної школи, переорієнтації її на загальноєвропейські освітні зразки...” [9, 152–153]. Цей процес уперше було застосовано в Острозькій колегії, братських школах, навчальній програмі Києво-Могилянської академії (КМА).

Саме з “Острогу бере початок “модернізації” політичної ідентичності мешканців Русі-України та демонтаж тогочасної руської культури” [17]. На думку професора Н. Яковенко, там сформувався “...Острозький учений осередок або гурт інтелектуалів, які сприяли фундації греко-латино-слов’янської школи, або тримовного ліцею, який ще мав назву “академія”...” [17, 211]. Поява школи греко-латино-слов’янського типу була справжньою революцією в освітній православній традиції, уперше “...поєднавши на порубіжжі греко-слов’янського ареалу й католицької Європи візантійський “Схід” із латинським “Заходом”...” [17, 212].

Про освітнє поєднання візантійської та латинської спадщини йдеться у дослідженні І. Мозгової [12]. У праці відзначається український педагог, письменник і церковний діяч Захарія Копистенський, як такий, що у творі “Палінодія” обґрунтував концепцію “духовної традиції України з античним світом, до якої прилучалися українці як до духовно-освітніх скарбів греко-римської культури і якими пишались католики, мас, передусім грецьке, а не римське походження” [12, 13]. З. Копистен-

ський рекомендував читати твори християнських і світських авторів античного періоду, набиратись їх мудрості, що добре слугує православ’ю, обґрунтувавши право українців на засвоєння не тільки культурних античних цінностей і результатів розвитку європейської науки подальших періодів.

До складу європейського стандарту освітньої програми спільної спадщини України у складі Речі Посполитої увійшла Замойська академія. Уже на той час як вищий навчальний заклад 1594 р. за “спеціальною папською буллою... новий університет з факультетами — “...вільних мистецтв”, права, медицини та теологічним...” [17, 298], де відбувалась інтеграція теоретичного та практичного знання, що сприяло професійній орієнтації студентів. Цей факт свідчить про ремінісцентний переніс античних цінностей в епоху гуманістично-реформаторського демократичного руху європейського Відродження та національно-культурного піднесення XVI–XVII ст.

ґрунтовним фундаментом для досягнення високої національної європейської освіти відіграли колегіуми, що активно поширювалися в процесі національно-культурного піднесення України. Прикладом європейського зразка освіти всіх рівнів був Києво-Могилянський колегіум, Чернігівський, Харківський, Переяславський та ін., що яскраво засвідчило “латинський” освітній зразок української освіти. Про це свідчать дані монографії Л. Посохової [13]. На її думку, модель православного колегіуму сформувалась у ході “трансферу й адаптації форми “латинської школи” загальноєвропейського зразка, зокрема такого його різновиду як єзуїтський колегіум. ...нова форма настільки прижилась, що київські вчені сприймалися як носії “латинської” вченості...” [13, 323]. Ця спорідненість, на думку автора, “...спричинила підготовчу місію до сприйняття моделі класичного університету...” [13, 326].

Таким прикладом модернізації освітньої програми з колегії в академію стала Києво-Могилянська, що, на думку З. Хижняк [15], мала виняткове значення для розвитку освіти в Україні. Вона виокремила “науково-освітню аристотелівсько-природознавчу” [16, 84] раціоналістичну лінію, що передбачала засвоєння наук, освіти, ремесел, мистецтв і виховання. А етико-антропософський, за визначенням З. Хижняк, процес знань ґрунтувався на ремінісценції “платонівсько-поетичної лінії” [16, 84], пов’язаний не так із теоретичним знанням, як

із символічним та інтуїтивним особистим способом сприйняття світу, тобто з духовно-моральним етичним аспектом кожного спудея. Носії цих ідей “засуджували розкіш, славу, марнотратство, які вони вважали перешкодою для людського щастя, й шукали його у спокої, внутрішній гармонії, досягненні глибин людського серця, у спілкуванні лише з обраними людьми або ж в усамітненні [16, 86].

Про глибокі витoki духовного, а отже, гуманістичного світогляду античної філософської спадщини та християнського світогляду говориться в праці Л. Черник [16], яка наголошує на етичних і політичних аспектах аристотелівського вчення як проблемі людини і її земного життя й переосмисленні його відповідно до вимог часу. Як зауважила вчена, “...свій повний розвиток раціоналістична традиція... знайшла у Києво-Могилянській колегії: філософський курс тут започаткували з перших років заснування закладу (1632 р.), в основу якого були покладені праці коментаторів Аристотеля, насамперед ті, котрі вивчалися в західноєвропейських університетах...” [16, 11]. У складі курсу філософії першочерговим завданням було етико-філософське виховання духовного начала людини, що залишається актуальним для сучасників, а отже, виховання глибокоморальної людини, яка має нести повну відповідальність за результат її власних вчинків.

Розширює роль і значення філософсько-етичної спадщини доцент М. Симчич [14]. Він зазначив, що філософський курс КМА складався з чотирьох головних частин, таких як діалектика, логіка, фізика та метафізика, заснованих на знаннях творів Аристотеля, таких як “...«Категорії», «Про тлумачення», «Перша» і «Друга» Аналітики, «Фізика», «Про небо», «Про виникнення і зникнення», «Про метеори», що формували практичні знання про природу, світ та етично-моральний порядок, зокрема праця «Про душу»...” [14, 9–10].

У складі навчального курсу КМА, за відомостями А. Мірошніченко, належне місце приділялося музичній освіті [11]. Студенти Києво-Могилянської академії, на її думку, детально вивчали трактат давньо-грецького філософа Платона “Держава”, у якому наголошувалося на особливо важливому значенні музичної освіти для людської душі, її духовного збагачення. КМА стала культурно-освітнім мистецьким центром на ціле століття, де вивчали не тільки музику, спів, поезику, риторику, малювання, основи театрального мистецтва, а

й створювали перші підручники, посібники, у т.ч. з музичної підготовки; студенти та викладачі творили драми, інтермедії, вертепи, “...демонстрували свої знання в образотворчому мистецтві, музичній теорії, акторській підготовці та музичному виконавстві...” [11, 211]. Така, в основі своїй антична, система музичної освіти сприяла розвитку та становленню національної музичної школи.

Про українське самобутнє відродження в усіх складових йдеться мова в дослідженні М. Дойчика [4]. За його визначенням, цей рух мав дві світоглядні позиції: новаторська, прогресивна та традиційна, що була вже поширена в тогочасних культурних колах. Новаторська форма складалася з “етико-гуманістичного світогляду греко-античного світу, творів Отців церкви, середньовічних коментаторів Аристотеля” [4, 9], духовного надбання західно-європейського гуманізму, тобто всієї історичної європейської спадщини, що сприяло секуляризації етичної думки в Україні. Українські ж гуманісти-традиціоналісти відстоювали “візантійсько-києворуську духовну традицію” [4, 10] розвитку Нового часу, заперечуючи ідейну спадщину античності, запозичення західно-європейського філософсько-антропологічного досвіду стримувало науковий прогрес світоглядних парадигм часу.

Висновки. Заявлена історіографія частково розкрила історичну тенденцію трансформації європейського зразка освіти: від античності до епохи Середньовіччя, Відродження, Просвітництва, на засадах яких відбувався національно-культурний рух, зберігаючи основи національної самобутності, народної та професійної педагогіки. Ремінісценція античної спадщини дала поштовх розвитку новаторської західноєвропейської інтеграції наукового світогляду, з одного боку, з іншого — зберегла консервативну традицію візантійської форми духовного розвитку. На двох основах спільної спадщини було сформовано блискучу плеяду вчених, письменників, філософів, митців, державних діячів, ієрархів. Вони склали українську еліту з ґрунтовними знаннями вітчизняної і світової літератури, історії, іноземних мов, філософії, здобутків математики, правових теорій, художнього мистецтва, що впроваджувалися в методологію як наукових досліджень, так і навчальних курсів шкіл, колегіумів, академій, університетів, що й у сучасних умовах слугують для підготовки фахівців європейського зразка.

Література:

1. *Бобак М. І.* Ідеї громадянського гуманізму в українській духовній культурі (XVI–XVII ст.): Автореф. дис... канд. філос. наук. Л., 2001. 19 с.
2. *Велемець О. В.* Розвиток освіти і педагогічної думки на західноукраїнських землях в XVI–XVII століттях [Текст]: Автореф. дис... канд. пед. наук Волинський держ. ун-т ім. Лесі Українки. — Луцьк, 1998. — 20 с.
3. *Гапченко О. В.* Гуманістичні засади розвитку педагогічної думки України в другій половині XVI — першій половині XVII ст.: Автореф. дис ...канд. пед. наук. Хмельниц. нац. ун-т. — Хмельницький, 2013. — 20 с.
4. *Дойчик М. В.* Етико-антропологічні ідеї українського ренесансного гуманізму (кінець XVI — перша третина XVII ст.): Автореф. дис ...канд. філос. наук / Дойчик Максим Вікторович; Київ: Б. в., 2004. — 20 с.
5. *Дороніна Т. О.* Становлення та розвиток Київ-Могилянської академії як вищого навчального закладу європейського рівня [Текст]: автореф. дис...канд. пед. наук: 13.00.01 / Дороніна Тетяна Олександрівна; К.: Акад. пед. наук України, 1995. — 22 с.
6. *Дульська О. В.* Антична модель гуманітарно-природничих дисциплін “семи вільних мистецтв” європейської освіти. Міжнародний вісник: Культурологія. Філологія. Музикознавство. — К.: Міленіум, 2017. № 2. С. 31–37.
7. *Дульська О. В.* Гуманізація антично-теологічного світогляду західноєвропейського стандарту освіти О. В. Дульська // Культура і сучасність: альманах. — К.: Міленіум, 2017. № 2. С. 83–90.
8. *Дульська О. В.* Трансформація світоглядної парадигми знань у європейському Відродженні / О. В. Дульська // Актуальні питання культурології. — Рівне: РДГУ, 2017. №17. С. 94–97.
9. Ідеї раннього Просвітництва в освітньо-культурному просторі України XVII-першої половини XVIII ст. монографія / Г. Д. Антонюк. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2015. 496 с.
10. *Кваша С. С.* Педагогічна система Луцької братської школи: автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. пед. наук. “Загальна педагогіка та історія педагогіки”. Український держ. пед. універ-т ім. М. П. Драгоманова. К., 1997. 24 с.
11. *Мірошніченко А. А.* Музична освіта в Україні XVI — першої половини XVIII ст.: акумуляція традиційного досвіду. Культура України. — 2013. Вип. 43. С. 208–216.
12. *Мозгова І. І.* Іноземні мови в Острозькій колегії, братських школах і Києво-Могилянській академії (кін. XVI — поч. XIX ст.) / Мозгова Ірина Іванівна. — Суми: СумДПУ ім. А. С.Макаренка, 2004. — 56 с.
13. *Посохова Л. Ю.* На перехресті культур, традицій, епох: православні колегіуми України наприкінці XVII — на початку XIX ст. / Л. Ю. Посохова. — Х.: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2011. — 399 с.
14. *Симчик М. В.* Специфіка курсів логіки у Києво-Могилянській академії (кінець XVII ст. — перша половина XVIII ст.): Автореф. дис... канд. філософ. наук. Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди НАН України. — К., 2007. — 18 с.
15. *Хижняк З. І., Маньківський В. К.* Історія Києво-Могилянської академії / З. І. Хижняк, В. К. Маньківський. К.: Вид-во “Києво-Могилянська академія”, 2008. 204 с.
16. *Черник Л. З.* Аристотелізм у Києво-Могилянській академії [Текст]: автореф. дис... канд. філос. наук. Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. — Л., 2000. — 16 с.
17. *Яковенко Н.* Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України / Н. Яковенко. — К.: Критика, 2006. 584 с.
1. *Bobak M. I.* (2001). Ideas of civil humanism in the Ukrainian spiritual culture (XVI–XVII centuries). Abstract of the D.Sc. diss. Lviv, 19 p.
2. *Velemets O. V.* (1998). The education development and pedagogical thought in Western Ukrainian land in the 16th — 17th centuries. Abstract of the PhD diss. Lutsk: Volyn State University of Lesya Ukrainka, 20 p.
3. *Hapchenko O. V.* (2013). Humanistic principles of ukrainian pedagogical thought development in the second half of the XVI — the first part of the XVII century. Abstract of the PhD diss. Khmelnytskyi: Khmelnyck national university, 20 p.
4. *Doichyk M. V.* (2004). Ethic-anthropological ideas of Ukrainian Renaissance humanism (the end of the XVI — first third of the XVII century). Abstract of the PhD diss. Kyiv, 20 p.
5. *Doronina T. O.* (1995). Formation and development of the Kyiv-Mohyla Academy as a higher educational institution of European level. Abstract of the PhD diss. Kyiv: Academy of Pedagogical Science of Ukraine, Institute of Pedagogy, 22 p.
6. *Dulska O.* (2017). The ancient model of the humanities and natural science of “seven liberal arts” in the European education. 2nd ed. Kyiv: International Journal of Culturology. Philology. Musicology. Millennium. 31–37 p.
7. *Dulska O.* (2017). Humanization of the antique theological worldview of the Western European Standard of Education. 2nd ed. Kyiv: Culture and modernity: an almanac. Millennium. 83–90 p.
8. *Dulska O.* (2017). Transformation of the knowledge ideological paradigm in the European Renaissance. 17th. ed. Topical issues of culturology. Kyiv: Rivne State Humanitarian University, 94–97 p.
9. *H. D. Antoniuk* (2015). The ideas of the early Enlightenment in the educational and cultural space of Ukraine in the XVII-first half of the XVIII century. Lviv: B. I. Shuneyvych, Lviv Polytechnic National University, 496 p.
10. *Kvasha S. S.* (1997). Pedagogical system of Lutsk fraternal school. Abstract of the PhD diss. “General Pedagogy and History of Pedagogy”. Kyiv: National Pedagogical Dragomanov University, 24 p.
11. *Miroshnichenko A. A.* (2013). Music education in Ukraine in the XVI — the first half of the XVIII century: accumulation of traditional experience. 43rd ed. Culture of Ukraine. 208–216 p.
12. *Mozghova I. I.* (2004). Foreign languages at the Ostroh College, fraternity schools and the Kyiv-Mohyla Academy (late XVI — early XIX century). Sumy: Sumy AS Makarenko State Pedagogical University, 56 p.
13. *Posokhova L. Yu.* (2011). At the crossroads of cultures, traditions, epochs: Orthodox ukrainian colleges n the late XVII — early XIX century. Kharkiv: V. N. Karazin Kharkiv National University, 399 p.
14. *Symchych M. V.* (2007). The logic courses specifics at the Kyiv-Mohyla Academy (end of the seventeenth century — the first half of the XVIII century). Abstract of the PhD diss. Kyiv, 18 p.
15. *Khyzhniak Z. I., Mankivskyi V. K.* (2008). The History of Kyiv Mohyla Academy. Kyiv: “Kyiv Mohyla Academy”. 204 p.
16. *Chernyk L. Z.* (2000). Aristotleness in the Kyiv-Mohyla Academy. Abstract of the PhD diss. . Lviv: Ivan Franko National University of Lviv, 16 p.
17. *Yakovenko N.* (2006). Essay on the history of medieval and early modern Ukraine. Kyiv: “Krytyka”. 584 p.

18. Яремченко В. Д. Національна освіта за системою західноєвропейського стандарту "семи вільних мистецтв" / В. Д. Яремченко/ Наукові записки: збірник наукових статей/ м-во освіти і науки України; Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. — 2010. вип. 90. с. 266–276.

18. Yaremchenko V. D. (2010). National Education on the Western European Standard of the "Seven Liberal Arts". 90th ed. Scientific notes: collection of scientific articles / Ministry of Education and Science of Ukraine; National Pedagogical Dragomanov University. 266–276 p.

Дульская Оксана Владимировна

Культурологический аспект становления национального высшего образования европейского стандарта

Аннотация. Цель исследования: обобщить процесс трансформации европейского стандарта от античной модели до современной системы знаний. Методология исследования основана на культурологическом, герменевтическом, аналитическом методах, что позволило выявить особенности формирования и развития национальной модели высшего образования на основе общего европейского наследия. Научная новизна исследования заключается в том, что выбранная тема есть первым культурологическим обобщенным исследованием формирования высшего национального образования по европейскому образцу, возрожденному современной Болонской системой высшей школы. Выводы сделаны на основе источников философских, педагогических, исторических отраслей знаний, что в комплексе составили культурологическое направление исследования проблемы реминисценции европейского научно-образовательного наследия, которое на тысячелетия стало фундаментом гуманитарно-природоведческих знаний высшего образования европейского и национального образца. Она есть универсальным орудием для формирования отечественной научной элиты во всех отраслях знаний как истории, так и современности.

Ключевые слова: аристотелизм; гражданский, этико-филологический, этико-антропологический гуманизм; греческо-византийская модель, эллинофильство.

Oksana Dulska

Culturological Aspect of Establishing of the National Higher Education of the European Standard

Summary. The aim of the research is to generalize the transformation process of the European standard system from the antique model to the modern Bologna educational system, to analyse and systematize the evolution of European higher education on the basis of antique existentialism, which has transformed into a standard of the European model. The research methodology is based on cultural, hermeneutic, and analytical methods, which gave the chance to find out the peculiarities of the national model's formation and development in the higher education on the basis of a European common heritage, historically formed during the formation of humanitarian education in Europe in the medieval period. According to the analysis of modern historiography, the problem of antique reminiscence in national European education was not the subject of a separate scientific cultural research. However, within the framework of the fundamental declared scientific works from the standpoint of pedagogical history, philosophical outlook, historical practice, the problem was covered exclusively from a narrow profile analysis of the role and importance of the preserved system of knowledge of the European model. The scientific novelty of the research is that the chosen theme is the first culturological generalized research of higher national education formation according to the European model, renewed by the modern Bologna system of higher education. Results. The historical reminiscence of the ancient worldview has formed the standard of the European scientific model, which spread on the territory of Ukraine in fraternal schools, colleges, academies, universities, which have preserved the European tradition in the basis of education. On the basis of historiographic works of philosophical, pedagogical, and historical fields of study, the cultural line of the research, related to the problem of the European scientific and educational heritage's reminiscence, which was the foundation of humanities and natural science in a higher education of the European and national standards was formed. It is a universal instrument for the national scientific elite formation in all branches of knowledge, both history and modernity.

Keywords: Aristotelianism, civil, ethic-philological, ethic-anthropological humanism, Greek-Byzantine model, ellinophilism.

Стаття надійшла до редакції 19.03.2018